

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.12.30](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.12.30)

УДК 354:378:005.6

Є. О. Архипова,
к. філос. н., доцент, доцент кафедри теорії та практики управління,
КПІ ім. Ігоря Сікорського
ORCID ID: 0000-0002-1640-1488

В. В. Дроздов,
к. і. н., доцент, доцент кафедри історії та методики її навчання,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування» кафедри теорії та
практики управління, КПІ ім. Ігоря Сікорського
ORCID ID: 0000-0002-1381-8878

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Ye. Arkhypova
PhD in Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and
Practice of Management, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

V. Drozdov
PhD in Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of History
and Methods of Teaching, Izmail State Humanitarian University,
Master's student of specialty "Public management and administration" of the Department of Theory
and Practice Management, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

QUALITY OF HIGHER EDUCATION AS THE OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION

В статті розкриті підходи до розуміння змісту понять «якість освіти» та «якість вищої освіти». Відображено динаміку становлення поняття «якість вищої освіти» в українському законодавстві. Викладені окремі положення щодо управління якістю вищої освіти в контексті міжнародних та національних стандартів.

Окреслено підходи до визначення сутності якості вищої освіти як об'єкту управлінського впливу. «забезпечення якості». Показано, що забезпечення якості вищої освіти сьогодні є одним із пріоритетних напрямів діяльності України та інших європейських держав. Окреслені конкретні кроки, які засвідчують рух України у напрямку забезпечення якісної вищої освіти. Спираючись на українське законодавство, вітчизняний та міжнародний досвід, визначено інструменти, процедури та заходи зовнішнього забезпечення і підвищення якості освіти.

The purpose of the article is to characterize the higher education quality as an object of managerial influence, to determine the main directions of public management of higher education quality, as well as strategic objectives of the state to form a quality assurance system in Ukraine.

Approaches to understanding the meaning of the concepts "education quality" and "higher education quality" are revealed. The dynamics of formation of the concept of "higher education quality" in the Ukrainian legislation is reflected. Some provisions on management of higher education quality in the context of international and national standards are set out. Approaches to defining the essence of the higher education quality as an object of managerial influence are outlined.

It is shown that today higher education quality assurance is one of the priorities of Ukraine and other European countries. Specific steps are outlined that testify to the movement of Ukraine in the direction of ensuring quality of higher education. Based on Ukrainian legislation, domestic and international experience, the tools, procedures and measures for external provision and improving the education quality have been identified.

It is shown that the higher education quality should be considered as a management category. The effectiveness of activities in this area depends on the interaction of higher education institutions, public authorities, NGOs and other stakeholders. At the same time, various tools and resources should be used in the process of public management of higher education quality, which will contribute to the formation of a holistic and balanced quality assurance system. A promising area of public administration in the field of education is the further development of regulations governing processes aimed at strengthening the higher education quality, approval and implementation of higher education standards for all levels of higher education, creating the necessary conditions for development of quality education in universities. In modern conditions, the managerial influence on the higher education quality should be based on the latest quality management standards, as well as quality assurance standards in the EHEA.

Ключові слова: *вища освіта; якість освіти; забезпечення якості; управління якістю вищої освіти.*

Key words: *higher education; education quality; quality assurance; management of higher education quality.*

Постановка проблеми. Процес реформування системи вищої освіти в Україні, новий етап якого розпочався із прийняттям в 2014 р. Закону України «Про вищу освіту», передбачає розвиток якісної вищої освіти як одну з пріоритетних цілей державної освітньої політики. Суб'єктами управління якістю вищої освіти виступають як заклади вищої освіти, що зобов'язані сформувати систему внутрішнього забезпечення якості, так і органи публічної влади, які несуть відповідальність за створення необхідних умов для розвитку якісної вищої освіти та формування системи зовнішнього забезпечення якості. В цих умовах доволі актуальним є вивчення сучасних практик управління якістю вищої освіти, зокрема органами публічної влади.

Метою статті є характеристика якості вищої освіти як об'єкту управлінського впливу, визначення основних напрямів публічного управління якістю вищої освіти, а також стратегічних завдань держави щодо формування системи забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вітчизняні науковці приділяють значну увагу вивченню різних аспектів проблеми якості вищої освіти, але, переважно, вона розглядається в полі педагогічної науки, а не управлінської. Державне управління якістю вищої освіти є предметом наукових досліджень Т. Лукіної, Г. Клімової, С. Мороз, Р. Кубанова, Н. Грабованко, Н. Опар та інших. У своїх роботах вони розглядають як загальнотеоретичні, так і окремі прикладні аспекти забезпечення якості освіти, зокрема і вищої.

Виклад основного матеріалу. Поняття «якість освіти» є багатогранним і не має єдиного підходу щодо визначення. На думку Т. Лукіної, сутність якості освіти може розглядатися як з точки зору досягнення певних норм, стандартів та задоволення потреб, так і з позицій сучасної теорії та практики управління якістю [1, с. 11]. Л. Сігасва вважає, що якість освіти треба розглядати як соціальну категорію, що визначає інтелектуальний потенціал суспільства [2, с. 224]. Крім того, якість освіти можна розглядати як політичну категорію (певні засади освітньої політики держави), педагогічну категорію (результат освітнього процесу, що свідчить про сформованість у людини визначених компетентностей), філософську категорію (властивість об'єкта, що становить його стійку та постійну характеристику), категорію управління (рівень досягнення поставлених цілей, відповідність затвердженим стандартам, ступінь задоволення вимог споживача).

На думку Н. Грабовенко, різноманіття визначень поняття «якість освіти» можна об'єднати у шість наступних груп: 1) якість освіти як абсолютна оцінка (абстрактна категорія, синонім досконалості); 2) якість освіти як сукупність властивостей (кількісний параметр освітньої послуги); 3) якість освіти як відповідність

призначенню (здатність освіти виконувати соціальні функції); 4) якість освіти як відповідність стандартам; 5) якість освіти як об'єкт управлінського впливу; 6) якість освіти як ступінь задоволення потреб споживачів та інших зацікавлених сторін [3, с. 49-50].

Розглядаючи підходи щодо розуміння якості освіти, науковці приділяють значну увагу поняттю «якість вищої освіти». Г. Клімова наголошує на доцільності трактування якості з трьох позицій: вимог зацікавлених сторін (стейкхолдерів), якості певної академічної галузі, історичного періоду в розвитку вищої освіти. Дослідниця вважає, що якість вищої освіти «...відображає відповідність інституційних умов, освітніх процесів та результатів навчання державним освітнім стандартам, вимогам розвитку особистості і суспільства» [4, с. 38]. Складовими її елементами є якість потенціалу, якість освітнього процесу та якість результату.

Р. Кубанов вказує, що в зарубіжній педагогічній думці склалися три основні підходи щодо розуміння якості вищої освіти: об'єктивістський (аналіз якості на підставі вхідних та вихідних параметрів освітньої системи), релятивістський (відповідність рівня навчальних досягнень запланованим результатам у вигляді вимог освітнього стандарту) та концепції розвитку (вдосконалення якості освітнього процесу в поточний період) [5, с. 28]. Якщо перші два підходи відносяться до рівня зовнішньої оцінки якості, то третій – до рівня внутрішньої оцінки закладу вищої освіти.

На підставі узагальнення доробку вітчизняних науковців дослідниця Н. Опар надає таке визначення: «якість вищої освіти – це збалансована відповідність всіх аспектів вищої освіти системі прийнятих вимог, соціальних норм та умов, затвердженим державним та міжнародним освітнім стандартам та їх здатність задовольняти потреби громадян та суспільства в цілому» [6, с. 55].

Оцінювання якості вищої освіти, які використовуються на побутовому рівні, в повсякденних ситуаціях, зазвичай відображають більш-менш узагальнений соціальний досвід [7, 104]. Люди мають власні уявлення та особистий досвід, на основі чого роблять оціночні судження щодо якості освіти в певному ЗВО чи у країні в цілому. При систематичному розгляді, питання якості є результатом колективних обговорень, які ґрунтуються на аналізі місії, цілей та умов пропонованої освіти та залежать від включених в дискурс зацікавлених сторін і владних відношень в цій сфері. Складність визначення якості освіти пов'язана також із складністю самого «продукту», адже цінність здобутих знань та навичок оцінюється через призму суб'єктивного досвіду людей, отриманого в процесі навчання та професійної діяльності, розуміння доцільності та адекватності використання певних способів, методів, технологій навчання, виробництва нових знань.

Формулювання поняття якості вищої освіти в українському законодавстві зазнавали певних змін. У Законі України «Про вищу освіту» в редакції 2014 р. надавалося визначення двом термінам: «якість освітньої діяльності» та «якість вищої освіти» [8]. У прийнятому в 2017 р. Законі України «Про освіту» також використовуються терміни «якість освіти» та «якість освітньої діяльності» [9]. Але в 2019 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», згідно з яким термін «якість освітньої діяльності» було виключено, а також змінено формулювання терміну «якість вищої освіти». Зміст цього терміну було суттєво розширено і приведено у відповідність до міжнародних стандартів: «якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості» [10]. Отже, в оновленому законодавстві використовується релятивістський підхід до розуміння якості.

Управління якістю вищої освіти має відповідати міжнародним та національним стандартам. Сучасне визначення терміну «якість» надається в стандарті ISO 9000 і відповідному державному стандарті України. В оновленому його варіанті ДСТУ ISO 9000:2015 «*Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів*» якість визначається як ступінь, до якого сукупність власних характеристик об'єкта задовольняє вимоги [11, с. 2]. Принципами управління якістю відповідно до цього стандарту визначаються: орієнтація на замовника; лідерство; задіяність персоналу; процесний підхід; поліпшення; прийняття рішень на підставі фактичних даних; керування взаємовідносинами. Управління якістю (quality management) може охоплювати формування політики у сфері якості та встановлення цілей у сфері якості, а також процеси, які сприяють досягненню цілей у сфері якості через планування якості (встановлення цілей та визначення операційних процесів і відповідних ресурсів, необхідних для досягнення цілей у сфері якості), забезпечення якості (створювання впевненості в тому, що вимоги щодо якості буде виконано), контролювання якості (виконання вимог щодо якості) та поліпшування якості (збільшення здатності виконувати вимоги щодо якості). В основі функціонування системи управління якістю лежить процесний підхід, що базується на циклі PDCA (Plan-Do-Check-Act) та ризик-орієнтованому мисленні.

Якість вищої освіти як об'єкт управлінського впливу теж не має однозначного тлумачення серед вітчизняних науковців. В «Енциклопедії державного управління» термін «управління якістю освіти» визначається як «специфічний вид суспільної діяльності, що спрямована на підтримку та поліпшення якості й результативності функціонування галузі освіти в цілому та загальноосвітнього, культурного і професійного рівня підготовки молоді» [12, с. 620-621]. Автори посібника «Управління якістю вищої освіти в університеті: інноваційні підходи, технології та засоби» М. Скиба, Г. Красильникова та Г. Білецька дають наступне визначення: «управління якістю вищої освіти – це цілеспрямована діяльність, під час якої суб'єкти (органи управління якістю вищої освіти) шляхом надання освітніх послуг та вирішення управлінських завдань, забезпечують організацію сумісної діяльності здобувачів вищої освіти з іншими учасниками освітнього процесу

та її спрямованість на якісне задоволення освітніх потреб студентів» [13, с. 17]. Т. Лукіна пропонує розглядати цю категорію з позицій якості освітньої системи; якості освітнього процесу як процесу споживання наданих освітніх послуг; якості особистості випускника як результату діяльності освітньої системи за показниками його освіченості та сформованості суспільно значущих цінностей [14, с. 214-215].

Характеризуючи особливості системи управління якістю освіти, Д. Маторера у своєму дослідженні «Quality Management Systems in Education» вказує на специфіку цієї системи, викликану тим, що сама система освіти складається з антропогенних (людських) та неантропогенних (будівлі, машини тощо) компонентів. Якщо неантропогенні елементи системи легко виміряти, то антропогенні (соціологічний, поведінковий та реляційний аспекти) не вимірюються простими кількісними показниками. Через цей недолік, які б стандарти не встановлювалися для їх вимірювання, вони залишатимуться суб'єктивними, відносними і, отже, легко оспорюваними. Дослідник визначає такі елементи системи управління якістю в сфері освіти: управління оцінюванням освіти (management of educational assessment); управління інфраструктурою контролю якості та забезпечення якості (management of quality control and quality assurance infrastructure); управління ресурсами (management of resources/inputs); управління освітніми процесами (management of educational processes); управління результатами (management of outputs) [15].

Слід зазначити, що поряд з поняттям «управління якістю» (quality management) стає все більш поширеним термін «забезпечення якості» (quality assurance). Дослідники вказують, що трактування цього терміну не є усталеним, але останнім часом його все частіше визначають як «систему, що формує механізми для забезпечення моніторингу, оцінювання, підтримки та/або покращення якості діяльності ЗВО та/або програм навчання» [13, с. 18].

З упровадженням Болонського процесу та створенням Європейського простору вищої освіти забезпечення якості вищої освіти є одним із пріоритетних напрямів діяльності європейських держав. У 2000 р. була створена Європейська мережа забезпечення якості у вищій освіті (European Network for Quality Assurance in Higher Education), яка у 2004 році перейменована на Європейську асоціацію із забезпечення якості вищої освіти (European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA) та наразі є активним членом консультативної групи Болонського процесу. Місія ENQA полягає у сприянні розвитку системи забезпечення якості вищої освіти, яка реалізується нею через представництво членів асоціації на міжнародному рівні, їх підтримку на національному рівні, функціонування асоціації як аналітичного центру, спрямованого на розвиток процесів та систем забезпечення якості, а також через створення комунікаційної платформи для обміну і розповсюдження інформації та досвіду в галузі забезпечення якості між членами альянсу та інших зацікавлених сторін [16]. За спільною пропозицією ENQA, Європейського союзу студентів, Європейської асоціації закладів вищої освіти та Європейської асоціації університетів у Бергені в 2005 р. на конференції міністрів, які опікуються питаннями освіти, були прийняті «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)», оновлений варіант яких ухвалено в 2015 р. на міністерській конференції у Єревані. У цьому документі термін «забезпечення якості» використовується для опису діяльності в межах циклу безперервного вдосконалення [17, с. 7]. Загалом, забезпечення якості та постійне покращення якості є взаємопов'язаними процесами, що сприяють розвитку культури якості, в якій абсолютно всі внутрішні стейкхолдери залучені до забезпечення якості вищої освіти на всіх рівнях закладу.

Результати діяльності в рамках Болонського процесу і нові завдання щодо розвитку ЄПВО були визначені Паризьким комюніке від 25 травня 2018 р. Визнаючи певний прогрес у запровадженні положень Болонського процесу і, водночас, деякі відмінності в його реалізації як між різними сферами політики, так і між країнами, міністри європейських держав підтвердили, що «забезпечення якості є ключовим у розвитку взаємної довіри, а також підвищенні мобільності та справедливого визнання кваліфікацій і періодів навчання в усьому ЄПВО» [18].

Термін «забезпечення якості» використовується й в українському законодавстві. Зокрема, метою розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти, що визначається ст. 41 Закону України «Про освіту», є: «гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти» [9]. Основними інструментами, процедурами та заходами зовнішнього забезпечення і підвищення якості освіти є: стандартизація, ліцензування освітньої діяльності, акредитація освітніх програм, інституційна акредитація, громадська акредитація закладів освіти, зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання, інституційний аудит, моніторинг якості освіти, атестація педагогічних працівників, сертифікація педагогічних працівників, громадський нагляд та інші заходи. У ст. 16 Закону України «Про вищу освіту» система забезпечення якості вищої освіти включає: систему забезпечення ЗВО якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); систему зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності ЗВО та якості вищої освіти; систему забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [8].

Варто відзначити, що з точки зору концепції забезпечення якості вищої освіти, основним суб'єктом є заклад вищої освіти, який несе основну відповідальність за якість освіти. Однак вагому роль у цьому процесі відіграють публічні органи влади (парламент, уряд, центральні органи виконавчої влади, агентства із забезпечення якості вищої освіти, муніципальні органи влади тощо).

Т. Лукіна зазначає, що управління якістю освіти як діяльність держави спрямована у двох основних напрямках: забезпечення якості усіх параметрів освітнього процесу і освітньої підготовки випускника закладу

освіти як кінцевого результату діяльності системи освіти, задовольнивши його освітні потреби; забезпечення максимально ефективного використання капіталовкладень і ресурсів та результативного функціонування системи освіти як соціальної системи [12, с. 621].

На думку Н. Грабовенко, якість освіти має стати основною метою державної освітньої політики, а нова модель державного управління має бути представлена у вигляді системи управління якістю освіти, яка ґрунтується на парадигмі людиноцентризму. Вона виділяє головні питання, на розв'язання яких має бути зорієнтоване державне управління якістю освіти:

- задоволення освітніх потреб громадян України у XXI ст.;
- забезпечення доступності до якісної освіти на всіх рівнях освіти;
- забезпечення освітнього процесу якісними засобами навчання;
- створення в закладах освіти сприятливого для розвитку особистості культурного та економічного середовища;
- розробка гнучких навчальних та освітніх програм, спрямованих на формування та розвиток здібностей [19, с. 17].

Серед основних детермінант державно-управлінського впливу на якість вищої освіти С. Мороз пропонує звернути увагу на такі: державне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою; зміст та практика реалізації освітніх програм; рівень розвитку трудового потенціалу закладу вищої освіти; інституціональні умови підготовки та використання науково-педагогічних кадрів; ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти та стандарти вищої освіти тощо [20, с. 184].

На сьогодні забезпечення якості вищої освіти є одним із центральних завдань державної освітньої політики України. Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих визначені одним з основних пріоритетів у «Стратегічному плані діяльності Міністерства освіти і науки України до 2024 року» [21]. План включає конкретні стратегічні та операційні цілі, завдання та показники результативності. Стратегія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти як органу, що здійснює державну політику у сфері забезпечення якості вищої освіти, передбачає реалізацію до 2022 р. низки цілей за трьома головними напрямками: якість освітніх послуг; визнання якості наукових результатів; забезпечення системного впливу діяльності Національного агентства [22]. 3 липня 2020 року Національне агентство стало членом Мережі агентств забезпечення якості вищої освіти Центральної та Східної Європи, що потенційно посилює позиції України у забезпеченні та посиленні якості освіти. Триває подальша інтернаціоналізація діяльності Національного агентства, зокрема заключено низку угод з відповідними державними та міжнародними агентствами з метою обміну досвідом та створення механізмів взаємовигідної співпраці щодо поширення практик академічної доброчесності та підвищення якості вищої освіти. За три роки (з жовтня 2018 року) затверджено 102 стандарти першого (бакалаврського) рівня та 64 другого (магістерського) рівня вищої освіти. До розробки стандартів, освітніх програм та оцінювання якості підготовки випускників залучаються роботодавці, здобувачі вищої освіти та інші стейкхолдери, що сприяє наближенню змісту вищої освіти до реальних потреб ринку праці.

Слід відзначити, що досягнення якісної освіти, в тому числі й вищої, для всіх членів суспільства є однією з сімнадцяти Глобальних цілей сталого розвитку суспільства, які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 р. та спрямовані на встановлення кращого світу до 2030 р. Адаптовані для України «Цілі сталого розвитку» включають 6 завдань та 11 індикаторів для досягнення Цілі 4 «Якісна освіта». Серед них завдання 4.4. «Підвищити якість вищої освіти та забезпечити її тісний зв'язок з наукою, сприяти формуванню в країні міст освіти та науки» має 2 індикатора: 1) місце України у рейтингу Global Competitiveness Report за напрямом «вища освіта»; 2) кількість університетських міст [23, с. 34]. У моніторинговому звіті «Цілі сталого розвитку. Україна - 2019» завдання 4.4 має 4 індикатора: кількість українських міст, що є членами Глобальної мережі міст ЮНЕСКО, що навчаються; відсоток населення за рівнем освіти та статтю; витрати на підготовку фахівця; витрати закладів вищої освіти на провадження наукової діяльності [24, с. 31].

Висновки. Таким чином, якість вищої освіти слід розглядати як управлінську категорію, а ефективність діяльності в цій сфері залежить від взаємодії закладів вищої освіти, органів публічної влади, недержавних інституцій, громадських організацій та інших стейкхолдерів. При цьому в процесі державного управління якістю вищої освіти мають використовуватися різноманітні інструменти і ресурси, які сприятимуть формуванню цілісної та збалансованої системи забезпечення якості, зокрема інструменти державного нагляду (контролю) у сфері вищої освіти. Перспективним напрямом державного управління в освітній сфері є подальше напрацювання нормативно-правових актів, які регламентують процеси, спрямовані на посилення якості вищої освіти, затвердження та введення в дію стандартів вищої освіти для всіх рівнів вищої освіти, створення необхідних умов для розвитку якісної освіти в ЗВО. В сучасних умовах управлінський вплив на якість вищої освіти має ґрунтуватися на новітніх стандартах управління якістю, а також стандартах забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

Список використаних джерел.

1. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія та практика. К.: Вид. дім «Шкільний світ»; Вид-во Л. Галіцина, 2006. 128 с.
2. Сігаєва Л. Є. Сучасні підходи до якості освіти: теоретичний аспект. Професійна освіта: методологія, теорія та технології. 2016. Вип. 4. С. 213-229.

3. Грабовенко Н. О. Забезпечення якості освіти як пріоритетний напрям державної політики. Публічне урядування, № 5 (20), 2019. С. 44-55. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5\(20\)-44-55](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5(20)-44-55)
4. Клімова Г. П. Інтерпретація поняття «якість вищої освіти»: соціолого-філософська рефлексія. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Соціологія. 2016. № 3. С. 34-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2016_3_5 (дата звернення: 15.11.2020).
5. Кубанов Р. Якість вищої освіти: порівняльний аналіз поглядів зарубіжних і вітчизняних науковців. Порівняльно-педагогічні студії. 2014. № 6. С. 27-32. URL: http://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2014/2014_6/4.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
6. Опар Н. В. Державне управління забезпеченням якості вищої освіти України в умовах євроінтеграції. Дис... канд. наук з державного управління. Івано-Франківськ: Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2019. 249 с.
7. Gougoulakis P. New Public Management Regime and Quality in Higher Education. Science and Society: Journal of Political and Moral Theory, 2016. DOI: [10.12681/sas.10265](https://doi.org/10.12681/sas.10265)
8. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n300> (дата звернення: 15.11.2020).
9. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
10. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392-IX від 18.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
11. ДСТУ ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2015, IDT). Видання офіційне. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 45 с.
12. Енциклопедія державного управління: у 8 т. Т. 4: Галузеве управління / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; наук.-ред. колегія: М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. К.: НАДУ, 2011. 648 с.
13. Скиба М. Є., Красильникова Г. В., Г. А. Білецька. Управління якістю вищої освіти в університеті: інноваційні підходи, технології та засоби: навч. посіб. Хмельницький: ХНУ, 2019. 186 с.
14. Рогова Т. В. Проблема управління якістю освіти в науковій літературі та освітній практиці. Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 51. С. 211-218.
15. Matorera D. Quality Management Systems in Education. Quality Management Systems: a Selective Presentation of Case-studies Showcasing Its Evolution. 2018. DOI: 10.5772/intechopen.71431 (дата звернення: 15.11.2020).
16. ENQA mission statement. URL: <https://enqa.eu/index.php/about-enqa/enqa-mission-statement> (дата звернення: 15.11.2020).
17. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_eha_2015.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
18. Паризьке комюніке. Париж, 25 травня 2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> (дата звернення: 15.11.2020).
19. Грабовенко Н. В. Людиноцентристські пріоритети державного управління якістю освіти. Аспекти публічного управління. 2019. Т. 7, № 8. С. 13-19.
20. Мороз С. А. Елементи системи вищої освіти, як детермінанти державно-управлінського впливу на її якість. Людина віртуальна: нові горизонти: зб. наукових праць; Монреаль: СРМ «ASF», 2018. С. 181-185. URL: http://virtus.conference-ukraine.com.ua/2_ManVirtual/2018/conf41.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
21. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2024 року. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/01/strat_plan_mon_2024.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
22. Стратегія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до 2022 р. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/%d0%a1%d0%a2%d0%a0%d0%90%d0%a2%d0%95%d0%93%d0%86%d0%af.pdf> (дата звернення: 15.11.2020).
23. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
24. Цілі сталого розвитку: Україна – 2019. Моніторинговий звіт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/menu/st_rozv/publ/SDGs-MonitoringReport_v08_24.09.2019.pdf (дата звернення: 15.11.2020).

References.

1. Lukina, T. O. (2016), *Monitorynh yakosti osvity: teoriia ta praktyka* [Monitoring of the education quality: theory and practice], Shkil'nyj svit, Kyiv, Ukraine.
2. Sigaeva, L.Y. (2016), "Current approaches to education quality: theoretical aspects", *Professional education: methodology, theory and technologies*, vol. 4, pp. 213-229.

3. Hrabovenko, N. V. (2019), "Ensuring quality of education as a priority area of public policy". *Public management*, [Online], vol. 5 (20), p. 44-55, available at: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5\(20\)-44-55](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5(20)-44-55) (Accessed 15 Nov 2020).
4. Klimova, G. P. (2016), "The interpretation of the concept of «quality of higher education»: sociology and philosophical reflection". *Visnyk Natsional'noho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Sotsiologhiia*, [Online], vol. 3, pp. 34-43, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2016_3_5 (Accessed 15 Nov 2020).
5. Kubanov, R. (2014), "Higher education Quality: a comparative analysis of the views of foreign and domestic scientists", *Porivnial'no-pedahohichni studii*, Vol. 6, pp. 27-32, available at: http://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2014/2014_6/4.pdf (Accessed 15 Nov 2020).
6. Opar, N. V. (2019). "State management of quality assurance in higher education in Ukraine in terms of European integration", State governance, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine.
7. Gougoulakis, P. (2016), "New Public Management Regime and Quality in Higher Education". *Science and Society: Journal of Political and Moral Theory*. DOI: [10.12681/sas.10265](https://doi.org/10.12681/sas.10265) (Accessed 15 Nov 2020).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Higher Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n300> (Accessed 15 Nov 2020).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 15 Nov 2020).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "On amendments to some laws of Ukraine on the improvement of educational activities in the field of higher education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text> (Accessed 15 Nov 2020).
11. UkrNDNC (2016), "GSTU ISO 9000:2015 Quality management systems fundamentals and vocabulary (ISO 9000:2015, IDT)", DP "UkrNDNC", Kyiv, Ukraine.
12. Izha, M. M. and Bodrov, V. H. (ed). (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedia of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.
13. Ckyba, M. Ye. Krasyl'nykova, H. V. and Bilets'ka, H. A. (2019), *Upravlinnia iakistiu vyschoi osvity v universyteti: innovatsijni pidkhody, tekhnologii ta zasoby* [Quality management of higher education at the university: innovative approaches, technologies and tools], KhNU, Khmel'nyts'kyj, Ukraine.
14. Rohova, T. V. (2015), "The issues of education quality management in the scientific literature and educational practice", *Pedagogy and psychology*, vol. 51, pp. 211-218.
15. Matorera, D. (2018), *Quality Management Systems in Education. Quality Management Systems: a Selective Presentation of Case-studies Showcasing Its Evolution*. DOI: 10.5772/intechopen.71431. (Accessed 15 Nov 2020).
16. ENQA mission statement, available at: <https://enqa.eu/index.php/about-enqa/enqa-mission-statement> (Accessed 15 Nov 2020).
17. (2015), *Standarty i rekomendatsii schodo zabezpechennia iakosti v Yevropejs'komu prostori vyschoi osvity (ESG)* [Standards and recommendations for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG)], TOV "CS", Kyiv, Ukraine, available at: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_ga_in_the_ehqa_2015.pdf (Accessed 15 Nov 2020).
18. (2018), Paris Communiqué, Paris, Paris, May 25th 2018, available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> (Accessed 15 Nov 2020).
19. Hrabovenko, N. V. (2019), "Man-centered priorities of public quality management of education", *Aspects of public administration*, vol. 7, № 8, pp. 13-19.
20. Moroz, S. A. (2018), "Elements of the higher education system as determinants of public administration influence on its quality", *Liudyna virtual'na: novi horyzonty: zb. naukovykh prats*, CPM "ASF", Montreal, Canada, available at: http://virtus.conference-ukraine.com.ua/2_ManVirtutal/2018/conf41.pdf (Accessed 15 Nov 2020).
21. Ministry of Education and Science of Ukraine (2019), "Strategic plan of activities of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2024", available at: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/01/strat-plan_mon_2024.pdf (Accessed 15 Nov 2020).
22. National Agency for Higher Education Quality Assurance (2020), "The strategy of National Agency for Higher Education Quality Assurance of Ukraine until 2022", available at: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/%d0%a1%d0%a2%d0%a0%d0%90%d0%a2%d0%95%d0%93%d0%86%d0%af.pdf> (Accessed 15 Nov 2020).
23. The United Nations in Ukraine (2017), "Sustainable development goal: Ukraine. National report 2017", available at: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (Accessed 15 Nov 2020).
24. State Statistics Service of Ukraine (2019), "Sustainable development goal: Ukraine – 2019. Monitoring report", available at: http://www.ukrstat.gov.ua/menu/st_rozv/publ/SDGs-MonitoringReport_v08_24.09.2019.pdf (Accessed 15 Nov 2020).